

Case Report

รายงานผู้ป่วยชายไทยที่มีภาวะจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์

ศุภสิทธิ์ วิริยะก่อกิจกุล

พ.บ. แผนกจักษุวิทยา โรงพยาบาลนครพนม

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยชายอายุ 21 ปี มาพบแพทย์ด้วยอาการมองภาพไม่ชัดบริเวณกลางภาพของตาสองข้างสามเดือนก่อนมาโรงพยาบาล จากประวัติพบว่าผู้ป่วยชอบมองแสงพระอาทิตย์เป็นประจำ และมีประวัติโรคประจำตัวของผู้ป่วยจากโรงพยาบาลชุมชนว่ามีภาวะจิตเภท(Schizophrenia) มีประวัติใช้สารเสพติด ได้ทำการบำบัดและรับยาที่โรงพยาบาลชุมชนแต่ไม่สม่ำเสมอ ผู้ป่วยถูกวินิจฉัยเป็น Solar Retinopathy both eyes ได้ทำการนัดติดตามการรักษาเป็นเวลาสองสัปดาห์ ผู้ป่วยไม่ได้มาตามนัด แต่ได้มีการโทรสอบถามอาการและออกเยี่ยมบ้าน พบว่าผู้ป่วยมีการมองเห็นที่ดีขึ้นของตาทั้งสองข้าง

คำสำคัญ : Solar Retinopathy , Photic Retinopathy , Foveomacular Retinitis , Solar Retinitis
Eclipse Retinopathy

Solar Retinopathy in Nakhon Phanom province :Thailand : A case report

Supasit Viriyakorkitkul ,M.D.

Department of Ophthalmology, Nakhonphanom Hospital

Abstract

A 21-year-old Thai male presented with central blurred vision on his both eyes for 3 months prior to the hospital . He had underlying disease schizophrenia and abuse drug used. He always look at sunshine due to his psychotic disorder. He was diagnosed solar retinopathy both eyes by clinical, fundus examination, fundus photography and optical coherent tomography. Patient loss follow up at hospital then community medicine with team went to his house for check his clinical. His visual acuity was improved. Then he was treated abuse drug use program by clinician until better.

Key words : *Solar Retinopathy , Photic Retinopathy , Foveomacular Retinitis , Solar Retinitis Eclipse Retinopathy*

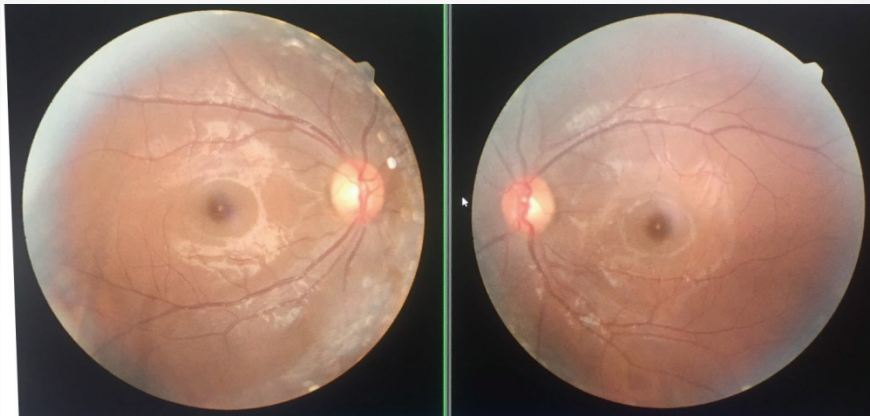
บทนำ

Solar Retinopathy หรือเรียกชื่ออื่นๆ Photic Retinopathy, Foveomacular Retinitis, Solar Retinitis, Eclipse Retinopathy หมายถึงภาวะจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์โดยแสงอาทิตย์เป็นคลื่นแสงที่สามารถผ่านจากตาส่วนหน้าไปถึงจอตาได้ แสงขนาด 300–400 นาโนเมตร (nm) ส่วนมากจะถูกดูดซับไว้ด้วยกระจกตาและแก้วตา ส่วนน้อยอาจไปถึงจอตาหลังจากแสงอาทิตย์นั้นสามารถทำให้เกิดภาวะ solar retinopathy โดยส่วนใหญ่เกิดที่ fovea ซึ่งเป็นส่วนที่เห็นภาพชัดที่สุดในจอตา มักเกิดในตาพร้อมกันทั้งสองข้างแต่ละข้างจะมีความรุนแรงที่ไม่เท่ากัน (asymmetry) และส่วนใหญ่ข้างที่มีอาการมากกว่าคือข้างที่เป็น Dominant eye โดยเชื่อว่ารังสีดังกล่าวจะก่อให้เกิดปฏิกิริยา Photochemical Reaction ขึ้นเมื่อรังสีเข้าถึงจอตา ส่วนใหญ่เป็นรังสี UV และแสงสีฟ้า (Blue Light) โดยปฏิกิริยานี้จะไม่ใช่จากการเผาไหม้เพียงอย่างเดียว แต่มี photo oxidation เกิดปฏิกิริยาทางเคมีต่อเนื้อเยื่อในจอตาาร่วมด้วย โดยผลกระทบต่อจอตานั้นจะขึ้นอยู่กับ ระยะเวลา ความเข้มของแสง และ คลื่นความถี่แสงที่ผู้ป่วยได้รับ

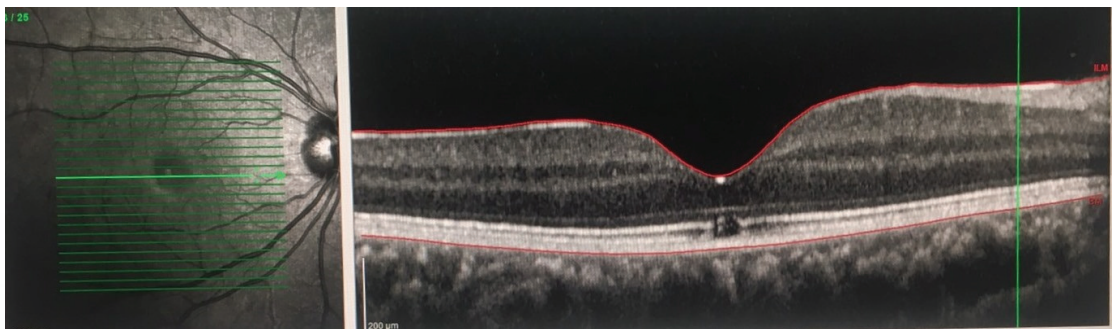
รายงานผู้ป่วย

ผู้ป่วยชายไทยอายุ 21 ปี ภูมิลำเนาจังหวัดนครพนม มีโรคประจำตัวเป็น Schizophrenia มีอาการเห็นภาพหลอน ใจสั่น เหม่อลอยชอบมองแสง มองพระอาทิตย์อยู่บ่อยๆ หูแว่ว และมีประวัติใช้สารเสพติด กัญชา ยาไอซ์ ใบกระท่อม ยาบ้าและยังใช้อยู่ถึงปัจจุบัน ผู้ป่วยอยู่ในช่วงบำบัดที่โรงพยาบาลชุมชนใกล้บ้าน ประวัติรับยา perphenazine 4mg 1 tab oral bid, Trihexyphenidyl 2mg 1 tab oral bid, Haloperidol 2mg 1 tab oral bid, lorazepam 2mg 1 tab oral hs, lorazepam 1 mg 1 tab oral bid, vitamin B1 100mg 1 tab oral OD, multivitamin 1tab oral tid.

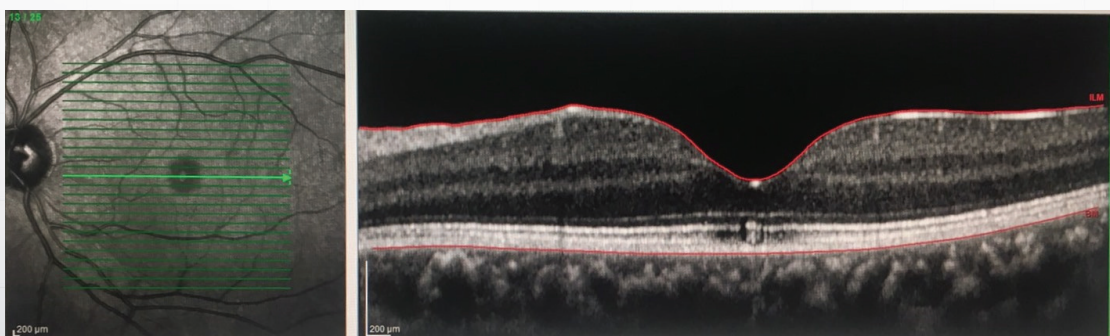
ผู้ป่วยมีอาการตามัวลงตรงกลางภาพของตาทั้งสองข้าง 3 เดือนก่อนมาโรงพยาบาล อาการมัวพอเดิม ใส่แว่นการมองเห็นไม่ดีขึ้น ปฏิเสธประวัติอุบัติเหตุทางตา ตรวจตาแรกพบ Visual acuity (VA) ตาขวา 20/200 not improved with pin hole, intraocular pressure 18 mmHg, Visual acuity (VA) ตาซ้าย 20/200 not improved with pin hole, intraocular pressure 20 mmHg, Autorefraction Right eye -1.00-0.75x11 Left eye -0.75-1.75x167 VA c correct 20/200 both eye เยื่อบุตา (conjunctiva) not injected, no chemosis, no conjunctival membrane both eye, กระจกตา (cornea) clear both eye ช่องด้านหน้าม่านตา anterior chamber deep, equal, no cell both eye v เลนส์ตา (lens) clear both eye, จอประสาทตา (fundus) พบจุดสีเหลืองบริเวณจุดรับภาพชัดของตาทั้งสองข้าง yellow spot lesion at fovea both eye ขั้วประสาทตา (รูปภาพที่ 1) และเส้นเลือดในจอประสาทตาปกติ ผลการตรวจด้วยเครื่องมือการตรวจจอตาให้ภาพตัดขวาง optical coherent tomography พบว่ามีการแยกตัวระหว่างชั้น inner และ outer segment ของ photoreceptor cell layer ของตาทั้งสองข้าง (รูปภาพที่ 2,3) ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นเป็น Solar Retinopathy both eye นัดตรวจประเมินลานสายตา visual field และติดตามอาการ 2 สัปดาห์ ได้แนะนำให้ผู้ป่วยใช้แว่นกันแดด หลีกเลี่ยงการมองแสงอาทิตย์ และแนะนำให้กลับไปรักษาภาวะจิตเภทต่อที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน แต่ผู้ป่วยไม่ได้มาติดตามอาการตามนัด จึงได้โทรติดตามอาการของผู้ป่วยโดยทางโรงพยาบาลชุมชนใกล้บ้านแจ้งถึงปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และได้ไปเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้านอีกครั้ง ผู้ป่วยแจ้งว่าการมองเห็นดีขึ้นของตาทั้งสองข้าง ได้เข้ามารับการบำบัดการใช้สารเสพติดจนครบหลักสูตร และย้ายไปทำงานที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 ภาพ Fundus photography

ภาพที่ 2 ภาพ OCT right eye

ภาพที่ 3 ภาพ OCT Left eye

อภิปราย

จากกรณีศึกษาพบว่าภาวะจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์ (solar retinopathy) เป็นภาวะที่จอตาเสื่อมลงเมื่อโดนแสง พยาธิสภาพของโรคยังไม่มี ความชัดเจนแต่ได้มีรายงานพบว่าพยาธิสภาพของโรคนั้นเกิดขึ้นในชั้นของจอตาที่มีเซลล์รับแสงอยู่ โดยภาวะนี้พบได้ไม่บ่อยนัก มีรายงานเป็น case report ในคนที่มองแสงอาทิตย์โดยไม่ใส่อุปกรณ์ป้องกันสายตา รายงานส่วนใหญ่มักสัมพันธ์กับการเกิดสุริยุปราคา (eclipse) และ ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวช ผู้ป่วยที่เกิดปัญหาจากการมองสุริยุปราคาส่วนมากพบในช่วงอายุ 14-29 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันสายตาจากการมองแสงอาทิตย์ แต่ในเวลาต่อมาได้มีการแนะนำ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสายตาเวลาดูแสงอาทิตย์มากขึ้น ทำให้อัตราผู้ป่วยจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์ลดลง การวินิจฉัยภาวะดังกล่าวต้องเริ่มจากการซักประวัติและอาการแสดงของโรค การวินิจฉัยภาวะนี้ต้องใช้เครื่องมือที่มีความทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจจอตาให้ภาพตัดขวาง optical coherent tomography (OCT) ซึ่งปัจจุบันเครื่องมือดังกล่าวก็มีใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทำให้การวินิจฉัยมีความชัดเจน ส่วนการรักษาภาวะนี้หากไม่รุนแรงก็สามารถหายได้เอง ดังนั้นการป้องกันจึงเป็นที่สำคัญกว่า เช่นการให้ความรู้แก่ประชาชน การป้องกันแสงแดดโดยการใส่แว่นที่ป้องกันรังสี UV โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูง ส่วนการรักษาที่เฉพาะเจาะจงปัจจุบันนั้นยังไม่มี ความแน่ชัดจึงควรมีการศึกษาต่อไป

โดยรายงานคนไข้ดังกล่าวเป็นผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเภท ชอบมองแสงอาทิตย์อยู่เป็นประจำ การตรวจจอประสาทตา และผลการตรวจจอตาให้ภาพตัดขวาง OCT ได้ผลสอดคล้องไปกับภาวะจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์ (solar retinopathy) ส่วน Fundus Autofluorescence นั้นไม่ได้นำมาแสดงเนื่องจากโรงพยาบาลไม่มีเครื่องมือดังกล่าว การมองเห็นของผู้ป่วยจากรายงานส่วนใหญ่มักจะดีขึ้นได้เองและในผู้ป่วยรายนี้แม้ไม่ได้กลับมาตรวจ

ติดตามการรักษา แต่จากการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยแจ้งว่าการมองเห็นดีขึ้นของตาทั้งสองข้าง

ข้อสรุป

ภาวะจอตาเสื่อมจากแสงอาทิตย์ (solar retinopathy) เป็นภาวะที่พบได้ไม่บ่อย การใช้ Optical coherent tomography (OCT) and fundus photography สามารถช่วยในการวินิจฉัยได้ การรักษาภาวะนี้ยังไม่มี ความแน่ชัดแต่สามารถที่จะป้องกันได้ โดยการให้ความรู้ เรื่องการดูแลสายตาแก่ประชาชนและจะทำให้การเกิด ภาวะนี้ลดลงด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

1. Lawrence A. Yannuzzi, MD The Retinal Atlas. Chapter 12 Traumatic Chorioretinopathy, P.814
2. David A. Quillen, Barbara A. Blodi, Clinical retina. chapter4 macular disease, P.110-111
3. Begaj T, Schaal S. Sunlight and ultraviolet radiation-pertinent retinal implications and current management. Survey Ophthalmology. 2018 Mar – Apr;63(2):174-192
4. Wu CY, Jansen ME, Andrade J, Chui TYP, Do AT, Rosen RB, Deobhakta. A Acute Solar Retinopathy Imaged With Adaptive Optics, Optical Coherence Tomography Angiography, and Face Optical Coherence Tomography. JAMA Ophthalmol. 2018 Jan 1;136(1):82-85
5. Nakamura M, Komatsu K, Katagiri S, Hayashi T, Nakano T. Reconstruction of Photoreceptor Outer Layers after Steroid Therapy in Solar Retinopathy. Case Report Ophthalmol Med. 2018 Jun 11;2018:7850467
6. Ricks C, Montoya A, Pettet J. The ophthalmic fallout in Utah after the Great American Solar Eclipse of 2017. Clin Ophthalmol. 2018 Sep 21;12:1853-1857
7. Maria L. Merino-Suárez, Javier Belmonte-Martin, Fermin Rodrigo-Auría, Rafael J. Pérez-Cambrodí, David P. Piñero. Optical coherence tomography and autofluoresceingraphy changes in solar retinopathy, April 2017 Volume 52, Issue 2, Pages e67–e71
8. Tsatsos M, MacGregor C, Gousia D, Moschos M, Detorakis E. [A New Way to Look Up. Solar Retinopathy Risks and Methods of Prevention Prior to the 2015 Solar Eclipse]. Klin Monbl Augenheilkd. 2017 Jun;234(6):811-814
9. Khatib N, Knyazer B, Lifshitz T, Levy J. Acute eclipse retinopathy: a small case series. J Optom. 2014 Oct-Dec;7(4):225-8
10. Shukla D, Optical coherence tomography and autofluorescence findings in chronic phototoxic maculopathy secondary to snow-reflected solar radiation. Indian J Ophthalmol. 2015 May;63(5):455-7
11. Abhishek Sheemar, Brijesh Takkar, Shreyas Temkar, Pradeep Venkatesh Solar retinopathy: the yellow dot and the rising sun. BMJ Case Rep. 2017 Oct 4;2017